

DEĞERLER BERCESTESİ

Dini İlimler Perspektifinden / Gençlik Odaklı Okumalar

Editörler:

Hasan ÇETİNEL - İdris SÖYLEMEZ

Yazarlar:

- Abdullah Taha Orhan • Cengiz Güneş • Hasan Çetinel
- Havva Özata • Hilal Büşra Bilge Öksüz • İdris Söylemez
- Metin Doğan • Mustafa Sağlam • Yahya Yaşar • Zülfikar Durmuş

hikmetevi
y a y ı n l a r ı

Değerler Bercestesi

Yazarlar:

- Abdullah Taha Orhan • Cengiz Güneş • Hasan Çetinel
- Havva Özata • Hilal Büşra Bilge Öksüz • İdris Söylemez
- Metin Doğan • Mustafa Sağlam • Yahya Yaşar • Zülfikar Durmuş

Editörler:

Hasan ÇETİNEL & İdris SÖYLEMEZ

Son Okuma Redaksiyon:

Muhammet Sami BAYSAL

Yusuf Asım SÖYLEMEZ

Hilal Büşra Bilge ÖKSÜZ

Genel Yayın Yönetmeni:

Mustafa ÇALIŞKAN

Bu eserin tüm yayın hakları saklıdır. Yayınevinin/Yazarın izni olmadan eserin herhangi bir bölümü yeniden basılamayacağı gibi, kayıt, fotokopi ve bilgi depolama da dahil elektronik ya da mekanik yöntemle yeniden çoğaltılıp dağıtılması yasaktır. Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir.

hikmetevi
y a y ı n l a r ı

Yayın No: 132

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınca Sertifika No: 51889

ISBN 978-625-7756-74-7

Kapak Tasarım: **Hasan ÇETİNEL**
Baskı Öncesi Hazırlık: **Mehmet ATEŞ**
meh_ates@hotmail.com

Baskı, Cilt:

MC MATBAA LTD. ŞTİ.

Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi C Blok No: 83/220-221

Topkapı-Zeytinburnu/İSTANBUL

Tel: 0212 999 58 84 Sertifika No: 43257

Aralık 2022 / İstanbul

Hikmetevi Yayınları

Alayköşkü Cad. Küçük Sk. Civan Han No. 6/D:4
Cağaloğlu – İSTANBUL Tel: 0212 514 93 05

www.kitapdunyasi.com.tr
bilgikitapdunyasi@gmail.com

ÖN SÖZ

Bu eser, İslam'ın doğuş çağında insanı ve toplumu dönüştürürken referans edindiği iyilik, dürüstlük, adalet, doğruluk, liyakat vb. temel değerlerin Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesindeki farklı dini disiplinlerce günümüz gençliğini yakalayacak bir din diliyle analizi ve bir kez daha gündeme alınması düşüncesinden doğmuştur. Araştırma problemi olarak, temel İslami değerlerin genel anlamda günümüz okuyucusuna özeldeyse genç okuyucuya onları yakalayacak bir din dili aracılığıyla nasıl sunulması gerektiği belirlenmiştir. Bu düşünceyle kapısını çaldığımız fakülte dekanı Sayın Prof. Dr. Zülfikar DURMUŞ, gerek gösterdiği hüsnü kabulle gerekse yazmış olduğu "Kimlik Oluşturmada Genç Peygamberlerin Rol Modelliği" adlı bölümle bizlerden desteğini esirgemiştir. Belirlenen araştırma problemiyle duyuruya çıktıktan sonra fakültemiz bünyesinde görev yapan farklı alanlardan toplam on akademisyen, dikte etmeyen ancak didaktik, eleştirmeyen ancak gençlerin ele alınan konulara farklı açılardan bakmalarını amaçlayan analizlere dayalı, akademik yazım ilkelerini gözetirken yerine göre edebi-lirik ögeler barındıran bir üslupla, özgün bölümler kaleme aldılar. Sundukları katkı için tüm bölüm yazarı akademisyenlere teşekkür ediyoruz. Kitapla yolu kesişen genç okuyucuya eserin kaleme alınma amacının bir anlamda onlarla söyleşmek olduğunu belirtmek istiyoruz. Biliyoruz ki x, y, z kodlamalarıyla kategorize edilen geçmiş jenerasyonların tümü gibi onlar da üstten bakan, amir bir üslupla kendileri üzerinde ahlaken eksik oldukları algısı yaratan yaklaşımları sevmemektedirler. "Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütlerle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et." (en-Nahl, 16/125) ayetinin işaret ettiği gibi içten, samimi bir yaklaşımla

her yaştan ve kesimden insanda etkili olacağı bir gerçektir. Günümüz gençlerinin enerjisi, değişime açıklığı, öğrenme hızları vb. zellikleri, bilgi ve hikmet kaynaklarıyla beslenirse tıpkı ataları gibi medeniyet yapıcı roller üstlenmeleri mümkün görünmektedir. Onlar, bahsi geçen enerjileriyle ve fikri-kültürel potansiyelleriyle araştırmacılara ilham kaynağı olmaya devam edeceklerdir.

Araştırmanın kitaplaştırılması sürecine sundukları katkı için İlahiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Zlfıkar DURMUŞ'a teőekkürlerimizi arz ediyoruz.

Editörler:

Hasan ÇETİNEL & İdris SÖYLEMEZ

TAKDİM

Gençliğe Değer!

Gençlik ve değer birbirine yakışan iki anlamlı kelime...

Bütün varlığın yegâne sahibi olan Yüce Allah, kâinatın göz bebeği mesabesinde yarattığı ve kendisini akıl ve irade gibi çok üstün yeteneklerle donattığı insana bebeklik, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık gibi dönemler lütfetmektedir. Bu dönemler içinde en öne çıkanı hiç kuşkusuz gençlik dönemidir. Bu dönem insanın en zinde ama aynı zamanda en hareketli, en kaygan ve kırılğan bir dönemidir de. Bu dönemde biyolojik ve fizyolojik bakımdan bir olgunlaşma gerçekleştiği gibi ruhi bakımdan da olgunlaşmaya doğru bir yol alınabilir eğer ruhi/içsel disipline önem ve öncelik veriliyorsa.

İnsan, beden ve ruhtan yaratılmış en şerefli varlıktır. Maddi hayatın devamı için bedenın ihtiyaçlarının helal ve meşru yollarla temini gerektiği gibi, manevî hayatın devamı için de ruhun ihtiyaçlarının fitrata uygun olarak karşılanması gerekmektedir. Bedenin ihtiyaçları yeme, içme ve evlilik yoluyla giderilirken ruhun ihtiyaçları da Yüce Yaratıcı'ya karşı duyulan derin sevgi, saygı ve bunların gereği ile giderilir. Hayatın tamamı ama özellikle de gençlik yıllarının daha anlamlı ve daha nezih geçmesi için maddi ve manevi hayata çok dikkat edilmeli, biri diğerinin lehine veya aleyhine olacak şekilde bozulmamalıdır. Bir başka ifadeyle bedeni ihtiyaçlara değer verildiği kadar ruhun ihtiyaçlarına da değer verip boş, anlamsız, değersiz şeylerle ruhu yaralamamak ve kirletmemek gerekmektedir. Aksi takdirde manevi ve ruhi çöküşlerin yaşanması işten bile değildir.

İnsan bu dünyaya gayesiz, amaçsız gönderilmiş bir varlık hiç değildir. Şirk, inkâr, zulüm gibi insanı hem kendisine hem de yaratıcısına karşı yabancılaştıran karanlıklardan insanları

aydınlığa çıkarmak için yeryüzünü tevhid temeline dayalı ahlaki meziyetlerle ıslah ve imar etmek gibi görev ve sorumlulukları olan çok değerli bir varlıktır. İşte tam da bu noktada ilahi vahyin ve o vahyin taşıyıcısı olan kutlu peygamberlerin rehberliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Vahiy zincirinin ve geleneğinin son halkası ve üsve-i hasene olan Hz. Peygamber'in etrafında kilitlenen ilk müminlerin gençlerden oluşu dikkat çekicidir. Çünkü onların zihinlerinin daha berrak, akıllarının daha işlevsel, bedenlerinin daha hareketli olması gibi unsurların da etkisiyle Hz. Peygamber'in söylediklerinin ve davet ettiği şeyin hak ve hakikat olduğunu daha çabuk kavrayabildiler.

Hz. Peygamber'in hayatını ve İslam'ın ilk kurucu nesli sahabeyi düşündüğümüzde, her nedense hep olgun ve yaşlı insanlar canlanır zihnimizde. Kırk yaşındayken peygamberlik görevine başlayan Hz. Peygamber'in etrafındaki ilk Müslümanların çoğunun gençler olduğunu görürüz. Hz. Peygamber İslam'ı tebliğ ederken, toplumun yeniliğe açık, idealist ve enerjik kesimini oluşturan gençlerden büyük ölçüde destek almıştır. Nitekim ilk Müslümanlardan birkaç kişi 50 yaş civarında, birkaç kişi 35 yaşın üzerinde, geri kalan çoğunluk ise 30 yaşın altında bulunuyordu.

"Size hayırlı gençleri tavsiye ederim. Çünkü onların kalbi daha incedir. Allah beni doğrulukla ve müsamahayla gönderdi. Bana gençler yanaştı, ihtiyarlar muhalefet etti." buyuran Hz. Peygamber, İslâm toplumunun şekillenmesinde, İslâmî değerlerin yaşanmasında ve yayılmasında gençlere büyük görevler vermiştir. Onların cesaret ve enerjilerinden gereği gibi yararlanmak için, her şeyden önce gençlerin kendine güvenli, sağlam bir kişilik geliştirmelerine imkân sağlanmasının önemini çok iyi biliyordu. Peygamberimiz, sorumluluk gerektiren en yüksek görevlere hazırlanmalarını gençliğin tabii hakkı ve toplum yararının bir gereği olarak görüyordu. Bundan dolayı gençlere

özel ilgi gösteriyor ve onları sürekli teşvik ediyordu. O dönemde görev ve sorumluluklarının bilincinde olan kumandanlar, âlimler ve hâkimler yetişmişse, bu ancak Hz. Peygamber'in yardımı, ilgisi ve teşviki sayesinde olmuştur. Bazı gençleri de, Süryanice ve İbranice gibi, o gün için çok ihtiyaç duyulan yabancı dilleri öğrenmeye teşvik etmiştir.

Hz. Peygamber, gençlerin ilim alanında yetişmesine büyük önem vermiş; gençleri hür düşünmeye, faydalı şeylerden çekinmeden faydalanma ve sonucu ne olursa olsun doğru bildiğini cesaretle ifade etmeye yönlendirmiştir.

Kadim gençlik sorunlarından birisi de cinselliktir. Cinsiyet güdüsünün etkinliğinin zirveye ulaştığı bu çağda gençler, ya onu büsbütün inkâr etmek ve bastırmaya çalışmak suretiyle, ya da serbestçe bir tatmin arayışına yönelmek suretiyle etkisiz kılmaya yönelebilmektedirler. Hangi tarzda kendisini gösterirse gösterebilir, Hz. Peygamber gençlerin bu gibi sorunlarını ciddiye almış ve en uygun bir yolla çözmeye çalışmıştır. Hz. Peygamber, gençlerin, dinin en iyi gençlikte yaşanacağını bilincinde olmalarına işaret ederek; kıyamet gününde arşın gölgesinde mutlu olacaklar arasında, gönlü Allah'a bağlı, severek Allah'a ibadet eden gençleri de saymıştır.

Gençlik, Allah'a şükürü gerektiren ve Allah tarafından insana bahşedilen çok önemli bir nimettir. Bu nimetin nasıl ve ne uğurda harcandığı konusunda herkesin sorguya çekileceğini Hz. Peygamber şu hadislerinde haber vermiştir: "İnsanoğlu kıyamet gününde şunlardan sorulmadıkça ayağını yerinden kılmıdatamaz: Ömrünü nerede tükettiği, gençliğini hangi yolda harcadığı..."

Gençler bir milletin ümididir. Yarınları kendine emanet edeceğimiz bu zinde güç, ne kadar iyi yetiştirilir, ne kadar dinine, vatanına, geleneklerine bağlı kılınırsa, istikbalden o derece emin olunabilir. Bir ölçüde bütün milletlerin ortak problemi olan bu konu, yalnız resmi kurum ve kuruluşların değil, aile ve

millet olarak hepimizi ilgilendirecek kadar önemlidir. Belli dönemlerde çocuğunu, gencini manevî ve millî değerleri istikametine terbiye etmeyen, eğitimden geçirmeyen bir millet, bunun doğuracağı problemleri çözmekte birçok sıkıntılara katlanmak zorunda kalacaktır.

Gençliğin hem bedenen hem de rûhen eğitime ve her türlü zararlı alışkanlıklardan korunmaya ihtiyacı vardır. Aile ve eğitim kurumları başta olmak üzere, medya kuruluşları ve toplum, bir hammadde durumunda olan gençliğin şekillenmesinde, kişilik kazanmasında üzerlerine düşeni zamanında yapmalıdırlar. Gençliğin önemini kavrayarak, sahip olduğu enerji ve dinamizmi, Hz. Peygamberin, yukarıda zikredilen, gençlere verdiği önemi ve yaklaşım metodunu da dikkate almak suretiyle, iyi bir eğitimle yönlendirmeli, onlara hedefler göstermeliyiz.

Prof. Dr. Zülfikar DURMUŞ
NEVÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	3
TAKDİM	5
İÇİNDEKİLER.....	9
Kimlik Oluşturmada Genç Peygamberlerin Rol Modelliği	
<i>Zülfikar DURMUŞ</i>	11
İlk Elçi-İlk Öğretmen Mus'ab b. Umeyr	
<i>Hasan ÇETİNEL</i>	39
Emanet, Ehliyet, Liyakat ve Adalet Kavramları	
Nisâ Sûresi 58. Âyet Bağlamında	
<i>Cengiz GÜNEŞ</i>	65
Nâbî'nin Hayriyye'sinde Yer Alan Kavramlar Bağlamında	
Örnek Genç	
<i>İdris SÖYLEMEZ</i>	87
Kur'an Öğrenimi ve Gençlik	
<i>Mustafa SAĞLAM</i>	113
21. Yüzyılda Fetâ Olmak: Fütüvvet Düşüncesinin	
Günümüz Gençliğinin Dindarlığına Muhtemel	
Katkıları	
<i>Abdullah Taha ORHAN</i>	133
Kur'ân'da Örnek Genç Modeli Olarak Hz. Yahyâ ve	
Ashâb-ı Kehf	
<i>Yahya YAŞAR</i>	153
Dindar Gençliğin "Modern" İmtihanı: Sekülerleşmenin	
Kışkırtıcı Desenleri ve Gençliğin Zor Halleri	
<i>Metin DOĞAN</i>	173

Kur'an'da Güzel Ahlâkın Sembol İsimlerinden

Hz. Meryem

Havva ÖZATA.....201

Yedi Güzel Adamın Dostluk Penceresinden Hâleler

-Yeni Güzel Adamlar

Hilal Büşra Bilge ÖKSÜZ.....220

KUR'AN ÖĞRENİMİ VE GENÇLİK

*Mustafa SAĞLAM**

Giriş

Hedef kitlemiz olan gençlik; beden olarak kişinin olgunluğa eriştiği dönem olduğu gibi psikolojik ve sosyal açıdan da bedenin geliştiği dönemi ifade eder. Bu dönemde genç, bağımsız yaşamaya hazırlanırken ileride sürekli tekrar edeceği bazı alışkanlıklarını da kazanmaya başlar. Bu nedenle çocukluk döneminde Kur'an ile bir bağ oluşturulması ve bu bağın gençlik döneminde de alışkanlık haline getirilerek devam ettirilmesi önemlidir. Zira gencin ilerleyen yaşlarında gelişen bilinciyle birlikte bu alışkanlıkları, olumlu anlamda ona yol gösterecektir.

Gençler hakkında Kur'an ve hadislerde yer alan takdir cümleleri önemlidir. Bu önemin bir parçası olarak peygamberler ve bazı müminler hakkında çokça örnekler verilir: Gençlikte ilim öğrenme ve kalbi Allah'a bağlayarak ibadete devam etme, dar da kalanların imdadına yetişme, edep ve hayâ timsali olma, kararlı olduğu kadar sorumluluk bilinci ile hareket etme, kötülüğe meyiletmeyerek güzel ahlâk sahibi olma gibi gençlik evrelerinde yaşananlar anlatılarak numune-i imtisal ortaya konulur.

Gelişen teknolojik imkânların içerisinde hız ve haz girdabına kapılarak bocalayan, sürekli bir soruşturma çabası içerisinde kaybettiği yönünü bulmaya çalışan günümüz genç insanına yerinde ve yeterince değer verilmeli, onlara yetecek ölçüde ilgi gösterilmelidir. Kur'an ve hadislerde gençlikle ilgili belirtilen

* Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SAĞLAM. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü. Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi A.B.D. Başkanı. Orcid Id: 0000-0001-5415-2761